

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه الزهرا(س)

دانشکده علوم اجتماعی و اقتصاد

پایان نامه

جهت اخذ مدرک کارشناسی ارشد

رشته حسابداری

عنوان

رابطه ی بین به موقع بودن گزارشگری مالی و عملکرد شرکت های پذیرفته شده در

بورس اوراق بهادار تهران

استاد راهنما

آقای دکتر غلامرضا سلیمانی امیری

استاد مشاور

سرکار خانم دکتر رضوان حجازی

دانشجو

عاطفه رحیمی تمرین

مهر ماه ۱۳۹۱

"کلیه دستاوردهای این تحقیق

متعلق به دانشگاه الزهراء(س) است"

تقدیم به

مادر مهربانم

او که وجودش برایم همه مهر است و مهر
و نثار من به پایش همه هیچ است و هیچ

تقدیم به

پدر عزیزم

او که توانش رفت تا به توانایی برسم
مویش سپید شد تا روی سپید بمانم

تقدیم به

همسرم بزرگوالم

که همه ی وجود و زندگی من است.

تقدیر و تشکر

حمد و سپاس خداوند بزرگ را که توفیق کسب دانش به من عطا فرمود، خدایی که همیشه تکیه گاه و حامی من بوده است.

اکنون که این پایان نامه به اتمام رسیده است بر خود واجب می دانم از تمامی کسانی که در طی این مدت به من کمک نموده اند کمال تشکر و قدردانی را داشته باشم. از همسر سپاسگذارم زیرا بهترین همراه و پشتیبان من در طی دوران تحصیل بوده است. از خانواده خود و همسرم نیز متشکرم که در طی دوران تحصیل همواره همراه و همیار من بوده اند. از راهنمایی های بی دریغ و مدبرانه جناب آقای دکتر سلیمانی امیری که در تمامی مراحل پایان نامه همراه و راهنمای من بوده اند، کمال تشکر و قدردانی را دارم.

از رهنمودهای ارزشمند سرکار خانم دکتر حجازی که مشاور من در این پایان نامه بوده اند، سپاسگذارم.

چکیده

هدف صورت های مالی ارائه اطلاعات مفید درباره ی واحد اقتصادی جهت تصمیم گیری است. صورت های مالی جهت مفید بودن برای تصمیم گیری، باید مربوط، قابل اتکا و قابل مقایسه باشد. به موقع بودن گزارش های مالی، یکی از مهمترین ارکان کیفیت ارائه اطلاعات مالی شرکت هاست. از آنجا که اطلاعات ارائه شده محصول نهایی سیستم حسابداری است می تواند در بهبود استفاده کاربران مفید باشد. بنابراین، سرعت گزارشگری باید مورد توجه ویژه تهیه کنندگان گزارش های مالی باشد.

این پژوهش به دنبال این موضوع است که آیا بین به موقع بودن گزارشگری مالی و عملکرد شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه ای وجود دارد. سه معیار ارزیابی عملکرد یعنی نرخ بازده دارایی ها (ROA)، نرخ بازده حقوق صاحبان سهام (ROE)، تغییر در بازده خالص (CNR) به عنوان متغیرهای مستقل و به موقع بودن گزارشگری مالی که تفاوت زمانی بین آخرین تاریخ مجاز ارائه گزارش برای شرکت ها (۴/۳۱) و تاریخ ارائه گزارش شرکت ها می باشد به عنوان متغیر وابسته مورد آزمون قرار گرفتند. این پژوهش بر اساس مشاهدات سالیانه از سال ۱۳۸۵-۱۳۸۹ انجام شده است. جامعه آماری پژوهش شامل ۱۶۸ شرکت می باشد. با به کارگیری تحلیل همبستگی به بررسی همبستگی بین متغیرها پرداخته شد. نتایج نشان می دهد هنگامی که از (ROA) و (ROE) به عنوان معیار عملکرد استفاده شده است، بین به موقع بودن گزارشگری مالی و عملکرد شرکت ها رابطه ی مثبت و معناداری وجود دارد و در صورت استفاده از (CNR) به عنوان معیار سوم، بین به موقع بودن گزارشگری مالی و تغییر در بازده خالص سهامداران، رابطه ی معناداری وجود ندارد.

فصل اول: مقدمه و کلیات تحقیق

۳	(۱-۱) مقدمه
۵	(۲-۱) مساله تحقیق
۸	(۳-۱) اهداف تحقیق و ضرورت آن
۹	(۴-۱) پرسش های تحقیق
۱۰	(۵-۱) فرضیه های تحقیق
۱۰	(۶-۱) تعاریف عملیاتی واژه های مورد استفاده در تحقیق
۱۳	(۷-۱) نهادها و سازمان های استفاده کننده از تحقیق
۱۴	(۸-۱) جامعه آماری و قلمرو تحقیق
۱۴	(۹-۱) نمونه آماری و نحوه جمع آوری آن
۱۵	(۱۰-۱) روش تجزیه و تحلیل داده ها
۱۵	(۱۱-۱) ساختار تحقیق

فصل دوم: مبانی نظری تحقیق

۱۹	(۱-۲) مقدمه
۲۹	(۲-۲) بازار سرمایه
۳۰	(۳-۲) نقش بورس اوراق بهادار
۳۱	(۴-۲) کارایی بازار سرمایه
۳۳	(۵-۲) کارایی بازار بورس اوراق بهادار تهران
۳۴	(۶-۲) چارچوب گزارشگری مالی در بورس اوراق بهادار تهران
۳۶	(۷-۲) گزارشگری مالی سالیانه شرکت ها

۳۶	۸-۲) به موقع بودن گزارشگری مالی
۳۸	۹-۲) عوامل موثر بر گزارشگری به موقع شرکت ها
۴۹	۱۰-۲) تحقیقات قبلی انجام شده
۶۶	۱۱-۲) تعریف مفهومی به موقع بودن

فصل سوم: روش تحقیق

۷۰	۱-۳) مقدمه
۷۰	۲-۳) روش تحقیق
۷۵	۳-۳) فرضیه های تحقیق
۷۵	۴-۳) نحوه ی آزمون فرضیه ها و آماره ی تحقیق
۷۸	۵-۳) جامعه و نمونه آماری
۷۹	۶-۳) دوره زمانی تحقیق
۷۹	۷-۳) نحوه جمع آوری داده ها
۸۰	۸-۳) خلاصه فصل

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها

۸۳	۱-۴) مقدمه
۸۴	۲-۴) روش آزمون فرضیه های پژوهش
۸۴	۳-۴) نحوه تقسیم بندی شرکت ها و جمع آوری داده
۸۵	۴-۴) فرضیه ها
۸۶	۵-۴) آمار توصیفی
۹۳	۶-۴) آزمون فرضیه ها
۹۶	۱-۶-۴) بررسی پیش فرض های مدل

۹۶	۴-۶-۱-۱) آزمون عدم خودهمبستگی
۹۷	۴-۶-۱-۲) آزمون مستقل بودن خطاها
۹۸	۴-۶-۱-۳) آزمون ثابت بودن واریانس خطاها
۹۹	۴-۶-۱-۴) آزمون نرمال بودن خطاها
۱۰۰	۴-۶-۱-۵) بررسی نرمال بودن متغیر وابسته
۱۰۲	۴-۶-۲) تحلیل همبستگی
۱۰۴	۴-۶-۳) ضرایب مدل رگرسیون
۱۱۰	۴-۷) نتیجه گیری
۱۱۱	۴-۸) خلاصه فصل
فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات	
۱۱۵	۵-۱) مقدمه
۱۱۵	۵-۲) خلاصه پژوهش
۱۱۸	۵-۳) نتایج آزمون فرضیه ها
۱۲۱	۵-۴) نتیجه گیری
۱۲۲	۵-۵) محدودیت های پژوهش
۱۲۳	۵-۶) پیشنهادهایی مبتنی بر یافته های پژوهش
۱۲۳	۵-۷) پیشنهاداتی برای پژوهش های آتی
۱۲۴	۵-۸) خلاصه فصل
فهرست منابع و مآخذ	
۱۲۷	منابع فارسی
۱۳۰	منابع لاتین

پیوست ها

- ۱۳۸ پیوست شماره (۱): لیست شرکت های نمونه
- ۱۴۱ پیوست شماره (۲): آمار توصیفی متغیرها در سطح کل
- ۱۵۰ پیوست شماره (۳): همبستگی
- ۱۵۰ پیوست شماره (۴): رگرسیون مدل با متغیرهای کنترلی
- ۱۵۳ پیوست شماره (۵): رگرسیون مدل بدون متغیرهای کنترلی

فصل اول

مقدمه و کلیات تحقیق

مقدمه و کلیات تحقیق

(۱-۱) مقدمه

(۲-۱) مساله تحقیق

(۳-۱) اهداف تحقیق و ضرورت آن

(۴-۱) پرسش های تحقیق

(۵-۱) فرضیه های تحقیق

(۶-۱) تعاریف عملیاتی واژه های مورد استفاده در تحقیق

(۷-۱) نهادها و سازمان های استفاده کننده از تحقیق

(۸-۱) جامعه آماری و قلمرو تحقیق

(۹-۱) نمونه آماری و نحوه جمع آوری آن

(۱۰-۱) روش تجزیه و تحلیل داده ها

(۱۱-۱) ساختار تحقیق

(۱-۱) مقدمه

اتخاذ تصمیمات معقول اقتصادی و تخصیص بهینه منابع محدود و کمیاب به سوی فعالیتهای برتر، بدون وجود اطلاعات به موقع، معتبر و قابل اتکا، امکان پذیر نیست (مهدی مرادی؛ سید مهدی پور حسینی، ۱۳۸۸).

هیئت استانداردهای حسابداری بین المللی، به موقع بودن را به عنوان یکی از جنبه های اساسی گزارشگری مالی مورد توجه قرار داده است. در بیانیه شماره ۴ هیئت اصول حسابداری، این هیئت در سال ۱۹۷۰ در امریکا، به موقع بودن را به عنوان یکی از اهداف کیفی افشای گزارشات مالی ثبت کرده است. بیانیه شماره ۴ هیئت اصول حسابداری بعداً لغو شد اما هیئت استانداردهای حسابداری مالی، اهمیت به موقع بودن را در بیانیه شماره ۲ خود در سال ۱۹۸۰ مورد تصدیق قرار داده و شرکت های پذیرفته شده در بورس را ملزم به ارائه گزارشات مالیشان تا زمان مشخصی کرده است.

گزارشگری به موقع، به عملکرد سریع و کارای بازار سهام در نقش های قیمت گذاری و ارزیابی اش کمک می کند. همچنین در کاهش سطح مبادلات، بر اساس اطلاعات محرمانه و شایعات نیز موثر است. در نتیجه، بیشتر بازارهای سهام در دنیا شامل بازار سهام ایران، از شرکت های عضو خود تقاضای افشای سریع صورت های مالی سالانه حسابرسی شده به بازار را دارند. در حال حاضر تغییرات، هم در تکنولوژی و هم در جهان تجارت، نسبت به گذشته، با اهمیت تر می باشد. در نتیجه بیشتر هیئت های قانونگذار و حرفه ای بازارهای سرمایه، اقداماتی را انجام داده اند تا تاخیر در افشای صورت های مالی را کاهش دهند (حسین اعتمادی؛ مریم فیروزی، ۱۳۸۶).

هدف صورت های مالی ارائه اطلاعات مفید درباره ی واحد اقتصادی برای سطح وسیعی از کاربران جهت تصمیم گیری است. صورت های مالی جهت مفید بودن برای تصمیم گیری، باید مربوط، قابل اتکا و قابل مقایسه باشد. به موقع بودن صورت های مالی یکی از تعیین کننده های اساسی مربوط بودن آن است. صرف نظر از این که آیا کسی به موقع بودن را به عنوان هدف حسابداری یا صفت مفید بودن اطلاعات حسابداری برگزیند، واضح است که هم مقررات افشا و هم بخش وسیعی از ادبیات حسابداری این قضیه را پذیرفته اند که به موقع بودن یک شرط ضروری برای متقاعد شدن در رابطه با مفید بودن صورت های مالی است (Turel, Asli, 2010).

سودمندی اطلاعات حسابداری برای کاربران صورت های مالی یک معیار مهم کیفیت اطلاعات است. مبنی بر این حقیقت، هیئت استاندارد های حسابداری مالی خلاصه مفاهیم کیفیت اطلاعات مالی را به شرح زیر ارائه نموده است: مفید بودن در پیش بینی، ارزش بازخورد، به موقع بودن، قابلیت بررسی (تایید)، بی طرفی و ارائه منصفانه (Velury and Jenkins, 2006).

مطالعات بسیاری بر جنبه های مختلف راهبری شرکتی بحث نموده است. به عنوان مثال، در رابطه با به موقع بودن گزارشگری مالی، هیئت اصول حسابداری در سال ۱۹۷۰ این قاعده ی کلی را به رسمیت شناخته است. هیئت استانداردهای حسابداری مالی در سال ۱۹۸۰ اهمیت به موقع بودن را در یکی از صورت های مفهومی اش به رسمیت شناخته است (Mcgee, 2009, p.9).

به موقع بودن یک جزء ضروری اطلاعات مالی مناسب است که توجه تهیه کنندگان حسابداری و اولیای امور را به خود جلب نموده است. برای مثال، در امریکا کمیسیون بورس و اوراق بهادار (SEC)، بورس نیویورک (NYSE) و NASDAQ الزامات و پیشنهاداتی در ارتباط با به موقع بودن انتشار اطلاعات مالی صادر نموده اند (Abdelsalam and Street, 2007, p. 111-112).

گزارشگری به موقع صورت های مالی به وسیله ی عوامل زیادی تحت تاثیر واقع می شود. مقررات، استانداردهای حسابداری و ویژگی های خاص شرکت و بخش، از جمله این عوامل می باشند. ویژگی های خاص شرکت و اشخاص مرتبط با حسابرسی به دلیل اهمیت خاص آن ها در مطالعات قبلی آزمون شده اند. عوامل خاص شرکت عواملی هستند که مدیریت شرکت را هم به ارائه صورت های مالی به موقع تر و هم کاهش هزینه های تاخیر در گزارشگری قادر می سازد. چنین عواملی شامل سبک شرکت، سودآوری، شرایط مالی، نوع صنعت و ساختار مالکیت می باشد (Anisah and Leventis, 2006).

این فصل، به تشریح موضوع، پرسش ها و اهداف و ضرورت تحقیق، فرضیه های تحقیق و تعاریف عملیاتی پاره ای از واژه های مورد استفاده در تحقیق می پردازد. همچنین اطلاعات مربوط به جامعه آماری، نحوه جمع آوری داده ها، روش تجزیه و تحلیل آنها و قلمرو تحقیق، در این فصل ارائه می گردد. در انتهای فصل به ساختار تحقیق اشاره می شود.

۲-۱) مساله تحقیق

بنابر مفاهیم نظری گزارشگری مالی، هدف صورت های مالی عبارت از ارائه اطلاعاتی تلخیص و طبقه بندی شده درباره وضعیت مالی، عملکرد مالی و انعطاف پذیری مالی واحد تجاری است که برای طیفی گسترده از استفاده کنندگان صورت های مالی در اتخاذ تصمیمات اقتصادی مفید واقع گردد. دست یابی به این هدف مستلزم آن است که اطلاعات مزبور در درجه نخست، مربوط و قابل اتکا بوده و در درجه دوم قابل فهم و قابل مقایسه باشد (احمد مدرس؛ رضا حصارزاده، ۱۳۸۷).

بنابر مفاهیم نظری گزارشگری مالی، به موقع بودن گزارشگری مالی به عنوان یکی از محدودیت های حاکم بر خصوصیات کیفی اطلاعات مالی در بند ۳۳-۲ بدین شرح بیان شده است:

هر گاه تاخیری نابجا در گزارش اطلاعات رخ دهد، اطلاعات ممکن است خصوصیت مربوط بودن خود را از دست بدهد. ممکن است لازم شود که مدیریت نوعی موازنه بین مزیت های نسبی "گزارشگری به موقع" و "ارائه اطلاعات قابل اتکا" برقرار کند. برای ارائه به موقع اطلاعات، اغلب ممکن است لازم شود قبل از مشخص شدن همه ی جنبه های یک معامله یا رویداد، اطلاعات موجود گزارش شود که این از قابلیت اتکای آن می کاهد. به عکس، هرگاه به منظور مشخص شدن همه ی جنبه های مزبور، گزارشگری با تاخیر انجام گردد، اطلاعات ممکن است کاملاً قابل اتکا شود، لیکن برای استفاده کنندگانی که باید طی این مدت تصمیماتی اتخاذ کنند بی فایده شود. برای نیل به موازنه بین خصوصیات مربوط بودن و قابل اتکا بودن، با توجه به الزامات قانونی در مورد زمان ارائه اطلاعات، مهمترین موضوعی که باید مورد توجه قرار گیرد این است که چگونه به بهترین وجه به نیازهای تصمیم گیری اقتصادی استفاده کنندگان پاسخ داده شود.

به موقع بودن یکی از مهمترین ویژگیهای کیفی اطلاعات مالی محسوب می شود. به موقع بودن به این مفهوم است که اطلاعات باید در کوتاه ترین زمان و به سریع ترین شکل ممکن در دسترس استفاده کنندگان قرار گیرد. هر چه فاصله زمانی بین پایان سال مالی و تاریخ انتشار صورتهای مالی واحدهای تجاری کوتاه تر باشد، سودمندی حاصل از صورتهای مالی حسابرسی شده سالانه واحدهای تجاری افزایش می یابد. افزایش فاصله زمانی بین پایان سال مالی و تاریخ انتشار صورتهای مالی، احتمال فاش نشدن اطلاعات به نفع گروهی از استفاده

کنندگان و به زیان سایرین را افزایش می دهد (مهدی مرادی؛ سید مهدی پور حسینی، ۱۳۸۸).

به موقع بودن گزارش های مالی، یکی از مهمترین ارکان کیفیت ارائه اطلاعات مالی شرکت هاست، چرا که بهنگام بودن اطلاعات است که می تواند به استفاده بهتر و مفیدتر استفاده کنندگان از اطلاعاتی منجر بشود که محصول نهایی سیستم حسابداری است. بنابراین، سرعت گزارشگری، به معنای میزان عدم تاخیر زمانی در ارائه گزارش های مالی شرکت ها باید مورد توجه ویژه تهیه کنندگان گزارش های مالی باشد. افزایش سرعت گزارشگری به دلیل استفاده به موقع تر اطلاعات در اتخاذ تصمیم های اقتصادی توسط سرمایه گذاران، می تواند به شفافیت بیشتر اطلاعات مالی شرکت ها و به تبع آن، شفافیت بالاتر بازار سرمایه منجر شود که این موضوع به نوبه خود می تواند تاثیر بسزایی بر جذابیت بازارهای مالی و سرمایه داشته باشد. از آنجا که گزارش های مالی، ابزاری برای افشای اطلاعات مالی قابل اعتماد و قابل اتکاست که در دسترس عموم قرار می گیرد، در صورت بهنگام بودن می تواند از طریق کاهش اطلاعات خصوصی و محرمانه باعث کاهش احتمال انتخاب نادرست توسط سرمایه گذاران شود. بنابراین، می توان چنین پنداشت که ارائه اطلاعات به موقع تر باعث کاهش عدم تقارن اطلاعاتی میان سرمایه گذاران خواهد شد (Biddle, Garyc.; Gilles, Hilary & Rodrigo S. Verdi, 2009).

استفاده کنندگان اطلاعات معتقدند که به موقع بودن گزارشگری مالی، عامل مکملی برای اطلاعات حسابداری است. زمان افشای نتایج مالی که شاخص مهم عملکرد شرکت است یک عامل تعیین کننده ارزش شرکت است (Mustafa Dogan; Ender Coskun; orhan, Celik, 2007).

زمان ارائه اطلاعات یک رابطه دو طرفه از مقررات و ضوابط انتشار اطلاعات توسط بازار سرمایه و ویژگی های شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار می باشد بنابراین در صورتی که در یک شرکت مشخصه ها و ویژگی های لازم وجود داشته باشد، اطلاعات در سایه یک چارچوب منظم به بازار ارائه خواهد شد (حسین اعتمادی؛ مریم فیروزی، ۱۳۸۶).

در بیشتر بازارها برای افشای اطلاعات مالی به منظور اطمینان یافتن از اینکه استفاده کنندگان اطلاعات مالی می توانند اطلاعات مالی را به موقع دریافت کنند، محدوده زمانی تعیین شده است که در ایران این محدوده زمانی ۴ ماه پس از پایان سال مالی شرکت ها است.

فرض بر این است که مدیران اطلاعات بیشتری در قیاس با سهامداران دارند. بر این اساس افشای اطلاعات، توانایی مدیران به آگاه نمودن افراد خارج سازمان و برآوردن توقعات سهامداران را آشکار می نماید. با وجود مقررات افشای صورتهای مالی حداکثر تا ۴ ماه، مدیران شرکت ها در یک موقعیت قابل انعطافی نسبت به افشای صورت های مالی در دوره ۴ ماهه مذکور هستند. به عبارت دیگر، به موقع بودن افشای صورت های مالی یک تصمیم مدیریتی است. قابلیت انعطاف مدیران باید به نحوی باشد که صورت های مالی در زمانی که مدیران نیازمند افشا هستند فراهم باشد. قابلیت انعطاف مدیران شرکت نسبت به افشای صورتهای مالی به عواملی بستگی دارد از جمله محتوای صورتهای مالی و همچنین متغیرهای خاص شرکت و همچنین به ویژگیهای محیطی که شرکتها در آن فعالیت دارند. عملکرد شرکت در میان متغیرهای مذکور مهمترین عامل است و تاثیر آنی بر روی ارزش شرکت دارند (Mustafa Dogan; Ender Coskun; orhan Celik, 2007).

اطلاعات مالی افشا شده در قالب سود در مفهومی محدود و در قالب صورت های مالی و یادداشت های پیوست آن در مفهومی وسیع مطرح است. سود شرکت ها و صورت های مالی همیشه هم زمان و در یک لحظه افشا نمی شوند. در بازارهای توسعه یافته که از سیستم افشای سود مناسبی برخوردار است، گاهی صورت های مالی به ارزش بازار پس از افشای سود منتشر می شوند، بنابراین ممکن است صورت های مالی اولین منبع اطلاعات نباشند و ممکن است به ارزش شرکت که متشکل از ارزش بازار است کمتر مرتبط شوند. هرچند در بازارهای در حال توسعه اولین منبع اطلاعات مالی اساسا صورت های مالی ارائه شده می باشند، بنابراین سود اعلام شده در بازار های در حال توسعه در قیاس با بازارهای توسعه یافته بعید است مرتبط با ارزش مبادله ای سهام شرکت باشد (Lewentis ve Weetman, 2004).

گزارشگری مالی به موقع یک عامل ضروری برای بازار سرمایه فعال می باشد. تاخیر زیاد در انتشار صورت های مالی، بلا تکلیفی مرتبط با تصمیمات سرمایه گذاری را افزایش می دهد. افزایش در تاخیر، محتوای اطلاعات و مربوط بودن اطلاعات را کاهش می دهد. واحد ها باید بین منافع گزارشگری به موقع و قابلیت اتکای اطلاعات ارائه شده در صورت های مالی تعادل برقرار کنند. برای ارائه اطلاعات به موقع ممکن است لازم شود قبل از این که همه ی جنبه ها ی یک رویداد شناخته شود، گزارش انجام گیرد که این مسئله سبب می شود قابلیت اتکا مخدوش شود. بر عکس اگر گزارشگری با تاخیر انجام شود تا همه ی جنبه ها شناسایی شود

اطلاعات ممکن است بسیار قابل اتکا باشد اما برای کاربرانی که باید در این مدت تصمیم گیری نمایند، کاربرد ندارد (Turel, Asli, 2010).

به موقع بودن یک ویژگی بنیادی گزارشگری مالی اطلاعات به نمایندگان برای قادر ساختن آن ها به تصمیم گیری آگاهانه درباره ی واحد اقتصادی است. اطلاعاتی که به طور بالقوه نسبت به دوره شرکت منقضی می شوند و تاخیرات گسترده در دستیابی به اطلاعات صورت های مالی، اطلاعاتی را که کمتر برای تصمیم گیری اقتصادی مفیدند، ارائه می نمایند. الزامات قانونی و فشارها اثر قابل توجهی بر به موقع بودن گزارشگری مالی اعمال می نمایند و زمانی که شرکت ها اطلاعات صورت های مالی شان را با توجه به الزامات قانونی منتشر می نمایند، در معرض دقت بیشتری قرار می گیرند (Mark A. Clatworthy, 2010).

زمانی که شرکت ها اطلاعات مالی را افشا می کنند، عوامل ساختار سازمانی شرکت ها همچون طرز کار حسابداری شرکت ها، سودمندی حسابرسی، پیچیدگی فعالیت ها و غیره که بر زمان افشا تاثیر مستقیم دارند، نیز می توانند بیان شوند. (Mustafa Dogan; Ender Coskun; orhan Celik, 2007).

اگر چه ارتباط بین زمان افشای صورت های مالی و عملکرد شرکت و همچنین عکس العمل بازار در مقابل این ارتباط از دهه ی ۱۹۷۰ آزمون شده است نتایج کافی برای بازارهای در حال توسعه تعیین نشده است. این وضعیت می تواند اساسا به دلیل ساختار بازارهای در حال توسعه باشد (Mustafa Dogan; Ender Coskun; orhan Celik, 2007).

۳-۱) اهداف تحقیق و ضرورت آن

با صدور و انتشار اطلاعاتی که ممکن است به طور با اهمیتی بر فعالیت ها و قیمت های بازار اثر بگذارد، می توان بازار بورس را به یک بازار کارآمد و کارا نزدیک کرد. یکی از مهمترین شرایط بازار کارا این است که در آن بازار، اطلاعات به موقع و به سهولت در اختیار همه استفاده کنندگان قرار گیرد (حسین اعتمادی؛ مریم فیروزی، ۱۳۸۶).

در تحقیقات مالی که در زمینه بورس و گزارشگری شرکت ها انجام گرفته، بیشتر بر ماهیت اطلاعات مالی و رابطه آن با بازده قیمت سهام، حجم سهام و نقش آن ها در تعیین

قیمت سهام تاکید شده است؛ ولی به زمان ارائه این اطلاعات و همچنین عواملی که می تواند زمان ارائه این اطلاعات را کوتاهتر یا طولانی تر کند؛ کمتر توجه شده است در حالیکه شناخت این عوامل و راههای تقویت عوامل مثبت و تضعیف عوامل منفی مسلماً به کارایی یک بازار سرمایه کمک قابل توجهی خواهد نمود.

از طرفی اگر چه افشای صورت های مالی طی یک دوره زمانی مشخص اجباری است، به موقع بودن افشای صورت های مالی یک تصمیم مدیریتی است. عوامل تاثیر گذار بر زمان افشای صورت های مالی در شرکت های بازارهای توسعه یافته مشخص شده است، اینک عوامل مذکور برای بازارهای در حال توسعه متفاوت هستند یا خیر؟ باید آزمون شود (Mustafa Dogan; Ender Coskun; orhan Celik, 2007).

۴-۱) پرسش های تحقیق

با توجه به موضوع تحقیق و برای تعیین اثرات به موقع بودن گزارشگری مالی بر عملکرد شرکت ها سوالات زیر مورد نظر قرار گرفتند:

- آیا بین به موقع بودن گزارشگری مالی^۱ و نرخ بازده داراییها^۲ رابطه معناداری وجود دارد؟

- آیا بین به موقع بودن گزارشگری مالی و نرخ بازده حقوق صاحبان سهام^۳ رابطه معناداری وجود دارد؟

- آیا بین به موقع بودن گزارشگری مالی و تغییر در نرخ بازده خالص سهامداران^۴ رابطه معناداری وجود دارد؟

¹ Financial reporting

² Return on assets

³ Return on Equity

⁴ Net Return